

LÄNSSTYRELSEN
VÄSTRA GÖTALANDS LÄN

Skötselplan för naturreservatet Skålltorp i Skara kommun

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

DEL A – BESKRIVNING	3
1. Syfte	3
2. Beskrivning av området	3
2.1 Uppgifter om naturreservatet	3
2.2 Allmän beskrivning av området	3
2.3 Historisk och nuvarande mark- och vattenanvändning	3
2.4 Områdets bevarandevärden	3
2.5 Övrig bebyggelse och anläggningar	3
DEL B – SKÖTSEL	3
3. Skötsel och bevarandemål	3
3.1 Utgångspunkter vid indelning av skötselområden	3
3.2 Utgångspunkter för bevarandemål	3
3.3 Skötselområden med mål och åtgärder	3
3.4 Bevarandemål för	3
3.5 Forn- och kulturminnesvård	3
4. Friluftsliv	3
5. Gränsmarkering	3
6. Uppföljning	3
6.1 Uppföljning av skötselåtgärder	3
6.2 Uppföljning av bevarandemål och gynnsamt tillstånd	3
6.3 Revidering av skötselplanen	3
7. Sammanfattning av planerad förvaltning	3
8. Referenser	3

BILAGOR

- 3a Karta över skötselområden
- 3b Karta över anläggningar
- 3c Karta över naturtyper
- 3d Karta över Natura 2000-habitat
- 3e Karta över Kulturhistoriska lämningar
- 3f Karta över grövre träd

Inledning

Skötselplanen beskriver vad som ska göras i naturreservatet, när och hur ofta det ska göras. Den fastställer också vad som är viktigast att göra om reservatsförvaltaren, d v s den som är ansvarig för naturreservatets skötsel, behöver prioritera. Förutom reservatsförvaltaren vänder sig skötselplanen till markägaren och andra intressenter.

Naturreservatets syften styr vilka föreskrifter (regler) som gäller i naturreservatet och ifall skötsel behövs för att syftena med naturreservatet ska kunna uppfyllas.

Länsstyrelsen har ett övergripande ansvar för att statligt bildade naturreservat sköts. Länsstyrelsen har också ansvar för tillsynen i statliga naturreservat. Förvaltningen kan överlåtas till andra, t.ex. Västkoststiftelsen eller den kommun där naturreservatet är beläget. De praktiska skötselåtgärderna utförs oftast av markägare, arrendatorer, entreprenörer eller andra som förvaltaren har skötselavtal med.

Skötselplanen är uppdelad i två delar, A och B. Den första delen är en beskrivande del. Där anges bland annat naturreservatets syften och vilka natur- och bevarandevärden som finns i naturreservatet. Den andra delen av skötselplanen beskriver naturreservatets bevarandemål och hur naturreservatet ska skötas.

DEL A – BESKRIVNING

1. Syfte

Syftet med naturreservatet är att:

- Bevara och utveckla en värdefull naturmiljö i form av mosaikartad och naturskogsliknande lövskog med fuktiga triviallövparter och torrare områden där ädellöv och hassel dominerar (Natura 2000-habitaten: Lövsumpskog 9080 och Näringsrik ekskog 9160).
- Restaurera och skapa öppna trädklädda betesmarker (Natura 2000-habitatet: Trädklädd betesmark 9070).
- Strukturer som varierande trädålder, trädslagsammansättning och död ved skall förekomma i för skogsmiljön riklig omfattning. De trädklädda betesmarkerna skall på sikt vara fria från igenväxningsvegetation och välbetade.
- Bevara och utveckla naturvärden knutna till solitära hagmarksekar.

Syftet ska tryggas genom att:

- Delar av lövskogen lämnas att utvecklas fritt. Delar av skogen betas extensivt.
- Områden som tidigare utgjort betesmark och som ännu hyser gott om gamla ekar med "hagmarkskaraktär" återställs till trädbärande betesmark.
- Ett centralt granbestånd omförs till betesmark.
- Kvarvarande äldre ekar med hagmarkskaraktär friställs.

2. Beskrivning av området

2.1 Uppgifter om naturreservatet

Namn:	Skålltorp
Beslutsdatum:	2009-06-08
Areal:	15,1 ha
Ekonomisk karta:	8D5d, 8D5e
Lägesbeskrivning:	2 km N om Axvall
Län:	Västra Götaland
Kommun:	Skara
Socken:	Skärvs socken
Förvaltare:	Länsstyrelsen i Västra Götalands län
Objektnummer	
RegDos nummer:	2014233
Naturgeografisk region:	Vänerslätterna
Typindelning enligt vattendirektivet:	Limnisk ekoregion 6 Sydväst, söder om norrlandgränsen, inom vattendelaren till Västerhavet, under 200 möh.

Tabell 1: Markslag och naturtyper som ska rapporteras till Naturvårdsverket. Målarealerna är de som förväntas efter eventuella restaurerings- och skötselåtgärder.

¹ Kartering av skyddade områden (KNAS), (Naturvårdsverket 2003)

² Sydsvenska lövskogar och andra lövbärande marker (Löfgren & Andersson 2000)

³ Inventering av ängs- och hagmarker (Naturvårdsverket 1987)

Markslag och Naturtyp	Areal år 2008 (ha)	Målareal (ha)
Barrskog:		
Granskog ¹	3,21	0
Lövblandade barrskogar ²	0,27	0,27
Lövskog:		
Ädellövskog ¹	1,91	1,91
Triviallövskogar med ädellövsinslag ¹	3,78	1,31
Sumpskog:		
Lövsumpskog ¹	5,75	5,75
Naturbetesmark³		
Ekhage	0	5,68
Kultiverad betesmark³:	0,05	0,05
Damm:	0,14	0,14

Kod	Natura 2000-habitat	Areal år 2008 (ha)	Målareal (ha)
9070	Trädklädd betesmark	0	2,69
9080	Lövsumpskog	5,75	5,75
9160	Näringsrik ekskog	1,91	1,91

2.2 Allmän beskrivning av området

Naturreseptatet består främst av en mosaik av fuktiga asp- alskogar och torrare partier med ek-hassellund som vuxit igen sedan tidigare bete upphört. Trädskiktet har också inslag av björk, alm, ask, lönn och fågelbär.

Området är flackt och genom området rinner två bäckar vilka bidrar till att skapa flera sumpskogspartier. Mitt i reservatet finns en granplantering på en tidigare åker- och betesmark. Inslaget av grova hagmarksekar är mycket stort i områdets östra del. I västra delen finns ett ungt ekdominerat parti. Där är ekarna högstammiga och troligen har skogen gallrats här på allt utom ek. Längst i söder finns en damm och i anslutning till denna växer bl.a. grova askar. Fältskiktet varierar med markens fuktighetsgrad och består av fuktig till frisk örttyp med inslag av ris och blöt typ. I norr gränsar området till barrskog och i söder till öppet landskap, främst hagmarker.

2.3 Historisk markanvändning.

Enligt häradskartan från 1880-talet utgjordes området av utmarksbete med lövträd. Delar av det centrala granbeståndet har brukats som åker- och betesmark vilket syns bl.a. i form av flera odlingsrösen. Delar av området hyser gott om ekar som vittnar om en öppnare period.

2.4 Områdets bevarandevärden

Området har höga naturvärden knutna till den naturskogsartade lövskogsmiljön som främst består av fuktig al- och aspskog längs med områdets bäckar och fuktstråk samt torrare ek- hasselskog. I de fuktigare delarna har al och asp i stor utsträckning uppnått grova dimensioner och ställvis har det bildats socklar på träden. Död ved förekommer i riklig mängd, både stående och liggande i flera olika dimensioner. Området hyser en värdefull lundartad flora, bl.a. har tibast hittats på flera ställen.

Höga naturvärden finns också knutna till ett stort antal grova ekar av hagmarkskaraktär som främst finns i områdets östra del. Dessa vittnar om en öppnare betesperiod. Reservatet ligger i ett landskap rikt på gamla ekar. En restaurering av områdets ektäta områden till betesmark skulle innebära att dessa ekar friställs och på så sätt bidrar till att bevara den ekberoende floran och faunan i landskapet.

2.4.1 Biologiska bevarandevärden

Reservatets fauna och flora är inte undersökt närmare. I samband med inventeringar har signalarter som långflikmossa (*Norwelia curvifolia*), krusig ulota (*Ulotia crispa*), sotlav (*Cyphelium inquinans*) och rostfläck (*Arthonia vinosa*) hittats. Utöver detta växer bl.a. tibast på flera ställen samt blekspikar på de grova askarna vid dammen.

Tabell 3. Förekomst av

- signalarter (S), arter som används för att lokalisera och urskilja skogar med höga naturvärden (Skogsstyrelsen, Nitare 2000)

Art	Kategori	Skötselområde	Inv-datum	Källa
Mossor				
Långflikmossa (<i>Norwelia curvifolia</i>)	S	1	2003/2004	CF
Krusig Ulotia (<i>Ulotia crispa</i>)	S	1	2003/2004	CF
Lavar				
Sotlav (<i>Cyphelium inquinans</i>)	S	1	2003/2004	CF
Rostfläck (<i>Arthonia vinosa</i>)	S	1	2003/2004	CF
Blekspikar (<i>Sclerophora</i> sp.)	S	1	2003	ER
Kärlväxter				
Tibast (<i>Daphne mezereum</i>)	S	1	2003	ER

CF: Camilla Finsberg

ER: Emma Roland

2.4.2 Geovetenskapliga bevarandevärden

Inga särskilda geovetenskapliga bevarandevärden finns i området

2.4.3 Kulturhistoriska bevarandevärden

I det centrala granbeståndet finns en dokumenterad fossil åker vilket syns i terrängen främst i form av flera odlingsrösen samt en stenmur.

2.4.4 Friluftslivsvärden

Inga stigar eller andra anordningar för besökare finns i området varför man får anse att skogen är svårframkomlig och antalet besökare begränsat.

2.5 Övrig bebyggelse och anläggningar

Det finns inga byggnader eller anläggningar i området.

DEL B – SKÖTSEL

3. Skötsel och bevarandemål

3.1 Utgångspunkter vid indelning av skötselområden

Indelning av skötselområden utgår från skötselbehovet. Naturreseptet är indelat i 8 stycken skötselområden med tillhörande delområden.

Skötselområdena är:

1. Lövsumpskog
2. Betesmark
3. Extensivt betad lövsumskog och ädellövskog
4. Barrskog som skall omvandlas till öppen betesmark
5. Lövskog
6. Vattenmiljö
7. Betesmark
8. Barrskog som skall omvandlas till lövskog

Inom varje skötselområde kan en eller flera naturtyper förekomma. I skötselområdena kan det även finnas Natura 2000-naturtyper (se tabell 2). Naturtyperna och Natura 2000-naturtypernas avgränsningar framgår av bilaga 3c och 3d.

3.2 Utgångspunkter för bevarandemål

Uppföljningsbara bevarandemål fungerar som indikatorer i uppföljningsarbetet. Uppföljningen görs bland annat för att utvärdera skötseln i naturreseptet.

3.3 Skötselområden med mål och åtgärder

Skötselområde 1

Delområde	Areal (ha)
1.1	2,85
1.2	2,53
Summa	5,38

Naturtyp	Areal år 2008 (ha)	Målareal (ha)
Lövsumpskog	5,11	5,11
Lövblandad barrskog	0,27	0,27

Natura 2000-naturtyp	Areal år 2008 (ha)	Målareal (ha)
Lövsumpskog 9080	5,11	5,11

Beskrivning:

Skötselområdet utgörs huvudsakligen av en klibbal och asp-dominerad lövsumpskog som växer längs med två bäckar. Insprängt i sumpskogen finns små höjder och åspartier där marken är torrare och där växer främst ek och hassel (se bilaga 3f)

Bevarandemål:

- Arealen lövsumpskog (9080) skall uppgå till 5,08 ha.
- Minst 8 st grova askar nära dammen i söder skall vara frihuggna med minst 5 meter till kronan (se bilaga 3f).
- Minst 3 grova ekar skall vara frihuggna med minst 5 meter till kronan (se bilaga 3f).
- Andelen gran skall inte överstiga 5 % av grundytan.
- Relationen död/levande ved skall vara minst 1/5.

Engångsåtgärder:

Grövre ekar och askar av hagmarkskaraktär skall friställas med minst 5 m kring kronan (se bilaga 3f). Det är viktigt att träden inte utsätts för en onödig exponeringschock vid friställandet. Därför bör man manuellt röja ca: 50 % av den vegetation runt träden som man vill bli av med, medan resten av träden och buskarna ringbarkas. Detta resulterar i ett långsamt avdöende under ett antal år. På så sätt får de frihuggna träden bättre möjlighet att vänja sig vid en öppnare miljö samtidigt som arbetsinsatsen blir effektiv och det skapas död ved i området.

Underhållsåtgärder:

Föryngrad gran skall röjas bort manuellt vart 10:e år.

Återkommande manuella röjningar kring de friställda träden för att upprätthålla gläntorna var 10:e år.

I övrigt lämnas området att utvecklas fritt.

Skötselområde 2

Delområde	Areal (ha)
2.1	1,22
2.2	1,47
Summa	2,69

Naturtyp	Areal år 2008 (ha)	Målareal (ha)
Triviallövskog med ädellövsinslag	2,69	0
Ekhage	0	2,69

Natura 2000-naturtyp	Areal år 2008 (ha)	Målareal (ha)
Trädklädd betesmark	0	2,69

Beskrivning:

Skötselområdets bägge delområden utgörs av tidigare öppna ekhagar som idag har slutit sig till en ek- och hassellund. I de båda delområdena står mellan 20-30 vitala grövre ekar med hagmarkskaraktär kvar i skogen. I delområde 2.1 finns flertalet av dessa i den västra delen medan de är tämligen jämt spridda i delområde 2.2. Skötselområdet skall restaureras till betad ekhage.

Bevarandemål:

- Minst 15 ekar i varje delområde skall stå fria och väl solexponerade.
- Krontäckningsgraden skall vara mellan 25 - 40 %.
- Andelen ek i trädskiktet skall vara minst 80 %.
- Buskskiktet skall huvudsakligen bestå av hassel och ha en täckningsgrad mellan 5-10 %.
- Minst 90 % av området skall årligen betas i sådan omfattning att ingen förna ansamlas på marken.

Engångsåtgärder:

Skötselområdet skall restaureras till öppen ekhage. Detta skall ske genom att man röjer träd- och buskskiktet på i princip allt utom grövre ekar av hagmarkskaraktär. Eventuella grövre aspar eller andra grova ädellövträd kan sparas om de inte utgör konkurrens/beskuggning för ekarna. I händelse av att de grövre ekarna konkurrerar med varandra skall man prioritera de ekar som vid röjningstillfället bedöms hålla högst naturvärde. Om plats finns bör man dock även beakta att spara potentiella efterträdare till de grövsta ekarna. En del hassel samt eventuella blommande buskar som t.ex. rosbuskar lämnas också kvar.

Röjningen av området bör ske successivt. Vid första röjningstillfället röjer man ljusbrunnar närmast ekarna på ca: 15 meter i diameter samt ytor fria från ekar. Området stängslas in och läggs under bete. Uppsättning av stängsel skall ske enligt bilaga 3b. Efter ca: 3 år röjs det återstående trädskiktet bort. All röjning skall ske manuellt och virket skall sedan transporteras ut med så skonsamma maskiner så att markskador i största möjliga mån undviks.

Underhållsåtgärder:

Årligt bete i sådan omfattning att ingen förna blir kvar på marken. Betet skall i första hand ske med nötkreatur. Bete med häst är inte lämpligt med tanke på risken för gnagskador på ekarnas bark.

Vid behov kompletteras betet med manuell sly- och högörtsröjning.

Skötselområde 3

Delområde	Areal (ha)
3.1	3,22
Summa	3,22

Naturtyp	Areal år 2008 (ha)	Målareal (ha)
Triviallövskogar med ädellövsinslag ¹	1,09	1,09
Ädellövskog	1,23	1,23
Lövsumpskog	0,90	0,90

Natura 2000-naturtyp	Areal år 2008 (ha)	Målareal (ha)
Näringsrik ekskog (9160)	1,23	1,23
Lövsumpskog (9080)	0,9	0,9

Beskrivning:

I de fuktigare delarna av skötselområdet växer en klibbal- och aspdominerad lövsumpskog. På torrare höjder och åspartier växer främst ek och hassel.

Särskilt tydligt är detta mot skötselområde 4 där marken höjer sig i terrängen och här växer ett större sammanhängande ek- hasselområde. I skötselområdet finns flera grova ekar av hagmarkskaraktär som idag växer i ett slutet skogsbestånd. Ekarna finns företrädesvis i det större sammanhängande ek-hasselpartiet mot skötselområde 4 (Se bilaga 3f).

I öster finns ett trädritt fuktdrag som löper i öst-västlig riktning och kantas av ett 10 – 15 meter brett aspdominerat trädskikt med inslag av yngre ek. Även om fuktdraget är fritt från trädstammar gör de omgivande träden att krontäckningen är över 75 %. Två grövre ekar med hagmarkskaraktär finns allra längst i öster, en vid reservatets gräns i nord-östra delen samt en i fuktdragets östra kant (Se bilaga 3f). Dessa är i behov av att friställas, särskilt den sistnämnda.

Bevarandemål:

- Arealen näringsrik ekskog (9160) skall vara till 1,2 ha
- Arealen lövsumpskog (9080) skall uppgå till 0,67 ha
- Minst 17 ekar (se bilaga 3f) skall stå friställda och väl sol-exponerade.
- Andelen gran skall inte överstiga 5 % av grundytan.
- Relationen död/levande ved skall vara minst 1/5.

Engångsåtgärder:

Friställning av grövre ekar av hagmarkskaraktär i skötselområdets östra del (se bilaga 3f). Friställningen bör ske enligt anvisningarna för skötselområde 1. Om det är nödvändigt för att ekarna i skötselområde 2.1 skall få tillräckligt med ljus får en försiktig manuell urglesning av trädsiktet göras i skötselområdets östra del.

Underhållsåtgärder:

Årligt extensivt bete. Återkommande manuella röjningar kring de friställda träden för att upprätthålla gläntorna var 10:e år.
Föryngrad gran skall röjas bort manuellt vart 10:e år

Skötselområde 4

Delområde	Areal (ha)
4.1	2,99
Summa	2,99

Naturtyp	Areal år 2008 (ha)	Målareal (ha)
Granskog	2,99	0
Ekhage	0	2,99

Natura 2000-naturtyp	Areal år 2008 (ha)	Målareal (ha)
-		

Beskrivning:

Skötselområdet utgörs av ett avverkningsmoget planterat granbestånd. I beståndet finns flera stående döda ekar. Dessa har ringbarkats med motorsåg i samband med planteringen av granen. Här finns också rikligt med odlingsrösen samt en stenmur.

Bevarandemål:

- Krontäckningsgraden skall på sikt vara mellan 25 - 40 % varav ek skall utgöra minst 80 % av trädslagssammansättningen.
- Buskskiktet skall på sikt huvudsakligen bestå av hassel och ha en täckningsgrad mellan 5-10 %.
- Minst 90 % av området skall årligen betas i sådan omfattning att ingen förna ansamlas på marken.

Engångsåtgärder:

Avverka all gran i skötselområdet. Avverkning skall göras på ett sådant sätt att markskador i största möjliga utsträckning undviks. Likaså skall samtliga odlingsrösen och stenmurar förbli oskadade. All befintlig hassel samt vissa döda ekar lämnas. Efter genomförd avverkning planteras lämpligt antal ekar i området och om nödvändigt kan dessa stängslas in till skydd från betesdjuren. Antalet döda ekar som lämnas efter avverkningen bedöms lämpligen utifrån ett estetiskt perspektiv eller deras påverkan på överlevnaden av de planterade ekarna. Odlingsrösen och stenmuren röjs fria från sly så att de tydligt framträder i terrängen.

Underhållsåtgärder:

Årligt bete i sådan omfattning att ingen förna blir kvar på marken.
Vid behov kompletteras betet med manuell sly- och högröjning.

Skötselområde 5

Delområde	Areal (ha)
5.1	0,43
Summa	0,43

Naturtyp	Areal år 2008 (ha)	Målareal (ha)
Ädellövskog	0,43	0,43

Natura 2000-naturtyp	Areal år 2008 (ha)	Målareal (ha)
Näringsrik ekskog (9160)	0	0,43

Beskrivning:

Ett ungt ekdominerat parti. Ekarna är högstammiga och troligen har skogen tidigare gallrats på allt utom ek. Granen tränger på från väster på grund av de angränsande granplanteringarna varifrån den självföryngrar sig. Andelen död ved är här något mindre än i t.ex. skötselområde 1.

Bevarandemål:

- Arealen näringsrik ekskog (9160) skall på sikt vara 0,7 ha
- Andelen gran skall utgöra max 5 % av grundytan.
- Relationen död/levande ved skall på sikt vara minst 1/5.
- Andelen ek och andra ädla lövträd skall tillsammans utgöra minst 60% av grundytan.

Engångsåtgärder:

Initial röjning av all granföryngring.

Underhållsåtgärder:

Röjning av granföryngring vart 10:e år.

Om andelen ek och andra ädellövträd understiger 60 % genomförs gallring eller röjning i syfte att minska andelen triviala lövträd.

I övrigt lämnas området att utvecklas fritt.

Skötselområde 6

Delområde	Areal (ha)
6.1	0,14
Summa	0,14

Naturtyp	Areal år 2008 (ha)	Målareal (ha)
Damm	0,14	0,14

Natura 2000-naturtyp	Areal år 2008 (ha)	Målareal (ha)
-		

Beskrivning:

Naturlig damm, som är kantad av några högvuxna och grova träd av främst ask. Maxdjupet är ca: 0,5 m och stora delar av dammen är solbelyst, främst på grund av avsaknaden av träd i syd och västerläge. Dammen är mycket näringspåverkad bl.a. på grund av en närbelägen och övergödd betesmark i söder. Mitt i dammen finns en ö bevuxen med träd och buskar.

Bevarandemål:

- Dammen skall förbli väl solbelyst.
- Andelen vegetationstäckt vattenyta skall inte överstiga 25 %.

Engångsåtgärder:

Initial röjning av granföryngring samt skuggande sly längs med kanterna av dammen.

Underhållsåtgärder:

Röjning av igenväxning och skuggande sly längs med kanterna av dammen, företrädesvis mot söder och väster vid behov.

Om andelen vegetationstäckt vattenyta överstiger 25 % skall dammen rensas på vegetation. Detta skall i så fall ske vintertid då inga grodor och salamandrar finns i dammen.

Skötselområde 7

Delområde	Areal (ha)
7.1	0,05
Summa	0,05

Naturtyp	Areal år 2008 (ha)	Målareal (ha)
Kultiverad betesmark	0,05	0,05

Natura 2000-naturtyp	Areal år 2008 (ha)	Målareal (ha)
-		

Beskrivning:

Kultiverad näringsrik betesmark i anslutning till damm och gård.

Marken betas av hästar. Med tanke på dammen och de grova askarna som står i gränsen av skötselområde 1.1 och dess behov av ljus är det lämpligt att skötselområdet förblir öppet. Bete är därför att föredra, dock inte nödvändigt med tanke på markfloran.

Bevarandemål:

- Krontäckningen skall uppgå till max 10 %

Engångsåtgärder:

Inga

Underhållsåtgärder:

Årligt bete alternativt återkommande slyröjning vart 10 år.

Skötselområde 8

Delområde	Areal (ha)
8.1	0,14
8.2	0,04
8.3	0,04
Summa	0,22

Naturtyp	Areal år 2008 (ha)	Målareal (ha)
Granskog	0,22	0
Triviallövkog med ädellövsinslag	0	0,22

Natura 2000-naturtyp	Areal år 2008 (ha)	Målareal (ha)
-		

Beskrivning:

Tre mindre områden bestående av ung planterad granskog

Bevarandemål:

- På sikt skall skötselområdet bestå av lövkog, gärna med inslag av ädellövträd.
- Andelen gran skall utgöra max 5 % av grundytan.

Engångsåtgärder:

Avverka all gran i skötselområdet. Avverkning skall göras på ett sådant sätt att markskador i största möjliga utsträckning undviks.

Underhållsåtgärder:

Föryngrad gran röjs bort manuellt vart 10:e år. I övrigt lämnas området att utvecklas fritt.

3.4 Bevarandemål för arter

De i reservatet förekommande signalarterna och/eller eventuella rödlistade arter skall ha stabila eller ökande populationer.

Åtgärder

Om uppföljning av bevarandemålen visar vikande populationer för de inom området förekommande signalarterna och/eller de eventuella rödlistade arterna får artspecifika skötselinsatser genomföras i samtliga skötselområden.

3.5 Forn- och kulturminnesvård

En kulturhistorisk lämning finns i skötselområde 4.1 i form av ett röjningsröseområde. Dessutom löper en stenmur igenom skötselområdet i nordvästlig riktning.

I samband med omställningen av skötselområde 4.1 från granplantering till ädellövskog skall hänsyn tas till odlingsrösen och stenvuren så att dessa inte skadas eller växer igen. Vid avverkningen av granarna skall således körningen med maskinerna ske på ett sådant sätt att rösen och stenvuren inte skadas. I samband med röjning av triviallöv och granföryngring skall odlingsrösen och stenvuren även de röjas fria från sly.

Vid röjningar bör inte röjningsmaterial ligga kvar nära eller i fornlämningarna. Eldning får aldrig ske i närheten av fornlämningar då det kan ställa till svårigheter vid en eventuell framtida utgrävning

Den kulturhistoriska lämningens lokalisering framgår av bilaga 3e.

4. Friluftsliv

Karta med informationsskyltar finns i bilaga 3b.

Bevarandemål:

Två väl underhållna informationsskyltar med beskrivning av naturreservatet ska finnas på de platser som är markerade på karta i bilaga 3b.

Engångsåtgärder:

2 st informationstavlor ska sättas upp på de platser som är markerade på karta i bilaga 3b. Tavlorna ska utföras enligt svensk standard och naturvårdsverkets anvisningar Att skylta skyddad natur. De ska bland annat innehålla karta över reservatet samt beskriva dess syfte, bevarandevärden och gällande föreskrifter för allmänheten. En engelsk text eller en engelsk sammanfattning ska finnas.

Underhållsåtgärder:

Informationstavlorna ska tillses regelbundet och underhållas vid behov av förvaltaren.

5. Gränsmarkering

Reservatets gräns ska märkas ut i fält. Gränsmarkeringar ska utföras enligt Naturvårdsverkets anvisningar ”Att skylta skyddad natur”.

6. Uppföljning

6.1 Uppföljning av skötselåtgärder

Skötselåtgärder som utförs i reservatet bör dokumenteras av den som utför åtgärden. Av dokumentationen bör framgå:

- åtgärd
- plats (skötselområde)
- kostnad
- tidpunkt
- utförare

Åtgärder av restaureringskaraktär bör dokumenteras med foto före och efter åtgärd.

6.2 Uppföljning av bevarandemål och gynnsamt tillstånd

Länsstyrelsen ansvarar för att uppföljning av bevarandemål genomförs. Uppföljningen ska ske med de metoder som används inom miljöövervakning nationellt eller regionalt eller i samband med Natura 2000-uppföljningen. Målsättningen är att kunna se om de bevarandemål som satts upp i skötselplanen uppfylls och att skötseln fungerar. Uppföljningen kommer vara en viktig hjälp för förvaltarens planering av skötselarbetet.

6.3 Revidering av skötselplanen

Skötselplanen gäller tills vidare och revideras när uppföljningen indikerar att det behövs.

7. Sammanfattning av planerad förvaltning

Förvaltningen av naturreservatet Skålltorp bekostas av staten.

Tabell 4. Sammanfattning och prioritering av skötselplanens åtgärder. Prioritering inom intervall 1-3 där 1 är högsta prioritet att genomföra.

Åtgärd	Skötselområde	När/intervall	Prioritet
Gränsmarkering	1-8	Efter beslut	1
Informationsskylt	1, 3	Efter beslut	1
Restaurering av ekhage	2	Efter beslut	1
Stängsling	2, 3, 4	Efter beslut	1
Årligt bete	2, 3, 7	Efter beslut	1
Omställning av gran till ädellövskog	4	Efter beslut	2
Friställning av grova ekar och askar	1, 3	Efter beslut	1
Initial röjning av granföryngring	5, 6	Efter beslut	2
Röjning av granföryngring	1, 3, 5, 8	Vart 10:e år	2
Upprätthållande av ljusbrunnar kring friställda ekar och askar	1, 3	Vart 10:e år	2
Friröjning av odlingsrösen och stenmur.	4	Vart 10:e	3
Slyröjning	6	Vid behov	2
Rensning av damm	6	Vid behov	
Dokumentation av skötselåtgärd	1-8	Efter åtgärd	1
Uppföljning av bevarandemål	1-8	Vart 10:e år	2

8. Referenser

Allmänna referenser

Löfgren, R. & Andersson, L. (red.). 2000. Sydsvenska lövskogar och andra lövbärande marker. Rapport 5081, Naturvårdsverket, Stockholm.
 Naturvårdsverket, 1987. Inventering av ängs- och hagmarker: handbok.
 Naturvårdsverket informerar, Statens Naturvårdsverk, Solna.
 Naturvårdsverket, 2003. Att skylta skyddad natur. Naturvårdsverket, Stockholm.
 Naturvårdsverket, 2003. Kartering av skyddade områden – skogstyper i naturreservat och nationalparker. Rapport 5282, Naturvårdsverket, Stockholm.
 Nitare, J. (red.), 2000. Signalarter - indikatorer på skyddsvärd skog. Flora över kryptogamer. Skogsstyrelsens förlag, Jönköping.

Referenser specifikt för detta naturreservat

Löfgren, R. & Henriksson, S. 2004 Skyddsvärda statliga skogar, Götaland. Rapport 5340, Naturvårdsverket, Stockholm.

Finsberg, C, 2004. Lövskogar i Skara kommun. Rapport 2004:59 Länsstyrelsen Västra Götalands län.

Nilsson, F 1998. Småvatten i Skaraborg. Rapport 1998:3 Länsstyrelsen i Västra Götalands län.